

Prawo autorskie w działalności Bibliotek

Marlena
Jankowska

adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego, WPiA UŚ

**OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA BIBLIOTEK
AKADEMII I UNIWERSYTETÓW MUZYCZNYCH**

**KATOWICE, DNIA 25 – 26 PAŹDZIERNIKA
2011 R.**

Plan referatu

- Wprowadzenie do prawa autorskiego
- Ustawa o bibliotekach
- Regulacje prawa autorskiego w zakresie korzystania bibliotecznego
- Cyfrowe biblioteki – problemy czy wyzwania?

Od mowy artykułowanej do roku 2000

Źródło: T. Goban Klas, Powstanie i rozwój mediów, Kraków, 2001

Początek doby – 360 stuleci temu

8 rano – malowidła naskalne(12 000 pne)

20:40 – hieroglify egipskie

21:38 – pismo alfabetyczne

ok. 22 – pierwsze zapisane utwory lit.

ok. 23:30 – druk Gutenberga

23:53 – prasa drukowana, telegraf

23:55 – telefon, gramofon

23:55:47 sek. – radiotelegrafia

23:57:04 sek. – kino

23:58:02 sek. – telewizja kolorowa

23:58:19 sek. – radio stereofoniczne

23:58:59 sek. – magnetowid

23:59:11 sek. – komputer osobisty

Wprowadzenie do prawa autorskiego

Pojęcie autora

- Szerokie znaczenie realne (np. czasy staropolskie, niem. Urheber od Ursache)
- Wiele kontekstów językowych
Zbiorcza systematyka stosowania pojęcia autor

Autor w znaczeniu szerokim

pozaprawnicze

- znaczenie potoczne np. autor zagadki
- znaczenie w innych dziedzinach
naukowych
np.. teoria
literatury

prawnicze

(autor sensu stricto)

- na gruncie IP - prawo autorskie
- prawo wł. przem.
- inne

Prawo autorskie

- **Pojęcie utworu**

Art. 1. 1. Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

2. W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory:

- 1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);
- 2) plastyczne;
- 3) fotograficzne;
- 4) lutnicze;
- 5) wzornictwa przemysłowego;
- 6) architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;
- 7) muzyczne i słowno-muzyczne;
- 8) sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne;
- 9) audiowizualne

Prawo autorskie

Wyłączenia

Art. 4. Nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

- 1) akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- 2) urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;
- 3) opublikowane opisy patentowe lub ochronne;
- 4) proste informacje prasowe

Prawo autorskie

- **Prawa osobiste**

Art. 16. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, autorskie prawa osobiste chronią **nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem**, a w szczególności prawo do:

- 1) autorstwa utworu;
- 2) oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo;
- 3) nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania;
- 4) decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności;
- 5) nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.

Prawo autorskie

- **Prawa majątkowe**

Art. 17. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

- **Pola eksploatacji**

Art. 50. Odrębne pola eksploatacji stanowią w szczególności:

- 1) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu - wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
- 2) w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono - wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
- 3) w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt 2 - publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

- **Digitalizacja jako pole eksploatacji**

Pojęcie digitalizacji utworu

Jak korzystać z zasobów biblioteki legalnie

źródło: <http://thelemmelibrary.blogspot.com/2011/04/friday-funny.html>

Ustawa o bibliotekach

- **Zakres zadań bibliotek określa art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 u.bibl., w którym wskazuje się, że podstawowymi zadaniami bibliotek są:**
- 1) gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych,
- 2) obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie

Ustawa o bibliotekach

- W art. 5 u.bibl. stanowi się, że **materiałami bibliotecznymi** są w szczególności dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, niezależnie od nośnika fizycznego i sposobu zapisu treści, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne.

Ustawa o bibliotekach

- W odniesieniu do bibliotek, których organizatorami są minister lub jednostki samorządu terytorialnego, na podstawie art. 14 ust. 1 u.bibl. **usługi ustanawia się jako ogólnie dostępne i bezpłatne**, z zastrzeżeniem przypadków wskazanych w art. 14 ust. 2 u.bibl., kiedy opłaty mogą być pobierane
- 1) za usługi informacyjne, bibliograficzne, reprograficzne oraz wypożyczenia międzybiblioteczne,
- 2) za wypożyczenia materiałów audiowizualnych,
- 3) w formie kaucji za wypożyczone materiały biblioteczne,
- 4) za niezwrócenie w terminie wypożyczonych materiałów bibliotecznych,
- 5) za uszkodzenie, zniszczenie lub niezwrócenie materiałów bibliotecznych

Dozwolony użytek

- Pojęcie dozwolonego użytku
- Dozwolony użytek osobisty
- Dozwolony użytek publiczny w bibliotece

Dozwolony użytek osobisty

- Kserowanie dla własnych potrzeb oraz dla osób pozostających w związku osobistym
- Czy dozwolone jest kserowanie całego podręcznika?
- Opłaty?

Dozwolony użytek publiczny

- Art. 27 pr. aut.

Instytucje naukowe i oświatowe mogą, w celach dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań, korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz sporządzać w tym celu egzemplarze fragmentów rozpowszechnionego utworu

Dozwolony użytek publiczny

- 2006-05-31 tekst jednolity Dz.U.2006.90.631
- Art. 28. Biblioteki, archiwa i szkoły mogą:
  - 1) udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów **rozpowszechnionych**;
  - 2) sporządzać lub zlecać sporządzenie egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów;
  - 3) **udostępniać zbiory dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek**
- tekst pierwotny Dz.U.1994.24.83
- Art. 28. Biblioteki, archiwa i szkoły mogą:
  - 1) udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów **opublikowanych**,
  - 2) sporządzać lub zlecać sporządzenie pojedynczych egzemplarzy utworów **opublikowanych, niedostępnych w handlu** - w celu uzupełnienia, ochrony swoich zbiorów i nieodpłatnego ich udostępniania

Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym

- zmierza do harmonizacji legislacji krajowych, w zakresie wynikającym z uwarunkowań technicznych, zapewniających swobodny przepływ towarów i usług, zawierających rozwiązania należące do sfery własności intelektualnej
- podejmuje dwa zadania, pozornie ze sobą sprzeczne, jednak w istocie stanowiące dwa elementy odpowiadające funkcjom prawa autorskiego, szczególnie doniosłym w społeczeństwie informacyjnym: wzmocnienie ochrony i poszerzenie dostępu do twórczości w interesie publicznym, rozwoju nauki i kultury, bez godzenia w słuszne interesy twórców i ich prawnych następców

Projekt zmiany prawa autorskiego z 2004 r.

- Założeniem projektu ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych jest dostosowanie do postanowień dyrektywy wyznaczających, w zakresie uwzględniającym nowe formy eksploatacji, w tym **zwłaszcza korzystanie z utworów i przedmiotów praw pokrewnych za pośrednictwem sieci komputerowych** oraz technik cyfrowych, katalog obligatoryjnych i fakultatywnych ograniczeń wyłącznych praw twórcy. Zakres i charakter ograniczeń monopolu twórcy wynika z przyjęcia, jako fundamentalnych, następujących zasad: wysokiego poziomu ochrony własności intelektualnej, zapewnienia ochrony prawa własności obejmującego również własność intelektualną, wolności słowa, zabezpieczenia interesu publicznego, stworzenia dogodnych warunków dla rozwijania działalności twórczej, w tym zapewnienia godziwych środków dla twórców, a w szczególności godziwego wynagrodzenia.

Korzystanie z bibliotek

- Narodowy Fundusz Promocji Czytelnictwa?
- dyskusja

Cyfrowe biblioteki

- Idea projektu
- Kwestie prawne
- Projekt Google
- Legalność przedsięwzięcia
- Obecny stan faktyczny i prawny

Dziękuję za uwagę

marlena.jankowska@interia.pl